

W numerze:

- 35 rocznica przełomu 1989 roku
- *Noc Książki i Teatr Obserwatorium*
- Spotkanie z okazji Święta Narodowego 3 Maja i Dnia Polonii
- Kliofest
- Wystawa *Granica/Przesilenie* Pawła Kuli

POLSKIE TOWARZYSTWO KULTURALNE
POLJSKA KULTURNA UDRUGA

MIKOŁAJ
KOPERNIK

W obiektywie

Polska Szkoła na majówce.

Na okładce ilustracja z plakatu przedstawienia *Niektórzy lubią poezję*. Projekt NIP.

Drodzy Kopernikanie!

Drugi kwartał naszej działalności w PTK miał charakter głównie spotkań z historią. Jak co roku spotkaliśmy się, aby świętować Dzień Polonii oraz rocznicę uchwalenia konstytucji w dniu 3 maja 1791 r., co, jak wiadomo, odbiło się szerokim echem nie tylko w Polsce, gdyż nasza konstytucja była pierwszą w Europie i drugą na świecie (po Stanach Zjednoczonych) ustawą zasadniczą określającą podstawy ustroju państwowego i społecznego. W tym roku przypadła też 35 rocznica wyborów do Sejmu i Senatu, zorganizowanych na zasadach ustalonych podczas obrad Okrągłego Stołu. Zwycięstwo w wyborach kandydatów „Solidarności” istotnie przyczyniło się do jednego z najważniejszych przełomów w najnowszych dziejach Polski i Europy – czyli do upadku komunizmu w Europie Środkowej. Z okazji tej rocznicy prof. Magdalena Najbar-Agičić przygotowała wykład, którego jak zawsze wysłuchaliśmy z ciekawością i w skupieniu. Odbył się również w Zagrzebiu Kliofest, czyli festiwal historyczny, którego współorganizatorem jest nasze towarzystwo oraz prof. Damir Agičić, prof. Magdalena Najbar-Agičić i dr Slaven Kale, jako członkowie komitetu organizacyjnego. Do historii nawiązywała też wystawa *Granica/Przesilenie* Pawła Kuli, artysty i eksperymentatora, który fotografuje, ale i konstruuje aparaty i zabawki optyczne, pracuje ze światłoczułymi pigmentami roślinnymi, wykorzystuje powidoki czy zjawisko fosforescencji.

Ponownie włączyliśmy się w Noc Książki, tym razem z przedstawianiem opartym na poezji Wisławy Szymborskiej i fragmentach filmu o niej. Spektakl ten był dla całego zespołu punktem granicznym i przełomowym, oznaczającym wejście w zupełnie nową erę teatralną, gdyż role powierzone aktorom wymagały nowych umiejętności, próby pokonania wielu ograniczeń warsztatowych, które są typową bolączką aktorów-amatorów. Poza tym położyć przedstawienie? Tego nie robi się Szymborskiej!

Redaktor Naczelna
Małgorzata Vražić

<http://www.wspolnotapolska.org.pl>

.....
PROJEKT FINANSOWANY PRZEZ MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ W KONKURSIE „POLONIA I POLACY ZA GRANICĄ 2024 – MEDIA I STRUKTURY”.
PROJEKT FINANCIRAN OD STRANE MINISTARSTVA VANJSKIH POSLOVA REPUBLIKE POLJSKE U NA-TJEČAJU „POLONIJA I POLJACI U INOZEMSTVU 2024 – MEDIJI I STRUKTURE”.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych.
Publikacija izražava isključivo stavove autora/autorica i ne može se poistovjetiti sa službenim stavom Ministarstva vanjskih poslova.

Projekt je sufinansiran sredstvima iz Državnog proračuna putem Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

POLSKIE TOWARZYSTWO KULTURALNE
POLJSKA KULTURNA UDRUGA

Noc Książki i przedstawienie Teatru Obserwatorium pt. *Niektórzy lubią poezję*

W dniu 23 kwietnia w siedzibie, w ramach Nocy Książki, odbyło się multimedialne, dwujęzyczne przedstawienie pt. *Niektórzy lubią poezję* w wykonaniu naszego zespołu teatralnego Obserwatorium. Tematem tegorocznego spektaklu była twórczość polskiej laureatki Nagrody Nobla, Wisławy Szymborskiej. Widzowie mieli do dyspozycji wyświetlane na ekranie napisy po polsku i chorwacku z tłumaczeniami wierszy.

Noć knjige i predstava kazališne skupine Opsevatorij *Neki vole poeziju*

Dana 23. travnja u našem sjedištu održala se multimedijalna predstava pod naslovom *Neki vole poeziju*, koju je izvela naša kazališna skupina „Opsevatorij” u sklopu Noći knjige. Ovogodišnja tema predstave bilo je stvaralaštvo poljske nobelovke Wisławe Szymborske. Tijekom predstave gledatelji su imali mogućnost pratiti prijevode pjesama na poljskom i hrvatskom jeziku koji su projicirani na ekranu.

Wszystkie zdjęcia pochodzą z archiwum PTK.

Spotkanie z okazji Dnia Polonii i Święta Konstytucji 3 Maja

W dniu 2 maja 2024 r. w siedzibie PTK odbyły się obchody Święta Polonii oraz Święta Narodowego 3 Maja. Po słowach wstępnych przewodniczącej stowarzyszenia Jolanty Sychowskiej Kavedžija i przedstawiciela polskiej mniejszości narodowej w mieście Zagrzeb, Slavena Kale, Ewa Majstorović zaprezentowała niedawno wydaną książkę przysłów polskich, zebranych przez wieloletnią członkinię Towarzystwa, Jadwigę Jakus. W programie wzięła udział grupa wokalna „Wisła”, która oprócz hymnu narodowego wykonała kilka pieśni patriotycznych. Obchody zorganizowało Polskie Towarzystwo Kulturalne „Mikołaj Kopernik” oraz przedstawiciel polskiej mniejszości narodowej miasta Zagrzeb, przy wsparciu Ambasady RP w Zagrzebiu.

Fot. NIP.

Obilježavanje Dana poljske dijaspore i Dana Ustava 3. svibnja

Dana 2. svibnja 2024. u sjedištu Poljske kulturne udruge „Mikolaj Kopernik” održalo se obilježavanje Dana poljske dijaspore i Dana Ustava 3. svibnja. Nakon uvodnih riječi predsjednice udruge Jolante Sychowske Kavedžije i predstavnika poljske nacionalne manjine Grada Zagreba Slavena Kale, Ewa Majstorović predstavila je nedavno objavljenu knjigu poljskih poslovice koje je prikupila dugogodišnja članica Udruge Jadwiga Jakus. U programu je sudjelovala i vokalna grupa „Visla” koja je osim himne izvela nekoliko domoljubnih pjesama. Obilježavanje su organizirali Poljska kulturna udruga „Mikolaj Kopernik” i predstavnik poljske nacionalne manjine Grada Zagreba, a pomoglo je Veleslanstvo Republike Poljske u Zagrebu.

Kliofest

W ramach Festiwalu Historii Kliofest przy wsparciu Ambasady RP w Zagrzebiu w siedzibie PTK „Mikolaj Kopernik” odbyły się projekcje dwóch filmów: *Historia jednej zbrodni* w reżyserii Mariusza Pilisa i *Solidarni z Solidarnością* Grzegorza Czerniaka i Macieja Sokulskiego. Pierwsza projekcja odbyła się 6 maja, a druga w środę 8 maja. Po każdej z nich odbyła się rozmowa o filmie. W filmie *Historia jednej zbrodni* ukazano głównie tragiczne losy polskiej rodziny Ulmów ukrywającej swoich żydowskich sąsiadów, a drugi film poświęcony był akcjom wyrażania poparcia dla polskiej Solidarności przez grupy dysydentów w Belgradzie. W rozmowach o filmach brali udział Slaven Kale, Mateusz Sokulski, historyk z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Grzegorz Czerniak z Instytutu Pileckiego i Ivan Čolović z Belgradu.

W Bibliotece Narodowej i Uniwersyteckiej odbyła się także prezentacja książki *Chorwacja. Dzieje, kultura, idee* polskiego slawisty Macieja Czerwińskiego, w której obok autora udział brała Magdalena Najbar-Agičić, tłumaczka książki na język chorwacki.

Prof. Czerwiński, dyrektor Instytutu Sławistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, jest tegorocznym laureatem Nagrody im. Jarosława Śidaka, przyznawanej przez Chorwacki Narodowy Komitet Nauk Historycznych i Towarzystwo Historyków Chorwackich z Zagrzebia zagranicznemu badaczowi historii chorwackiej.

Kliofest

U skłonu Festivala povijesti Kliofest, uz potporu Veleposlanstva Republike Poljske u Zagrebu, u sjedištu PKU „Mikolaj Kopernik” održane su projekcije dva filma: *Povijest jednog zločina* redatelja Mariusza Pilisa i *Solidarni sa Solidarnošću* Grzegorza Czerniaka i Macieja Sokulskog. Prva je održana 6. svibnja, a druga u srijedu 8. svibnja. Nakon svake projekcije filma uslijedio je razgovor. Film *Povijest jednog zločina* prikazuje stradanje poljske obitelji Ulm, koja je skrivala svoje židovske susjede, a drugi film posvećen je akcijama podrške poljskoj Solidarnosti koje su pripremale skupine beogradskih disidentata. U razgovorima o filmovima sudjelovali su Slaven Kale, Mateusz Sokulski, povjesničar sa Šleskog sveučilišta u Katowicama te Grzegorz Czarnek iz Instituta Pileckog i Ivan Čolović iz Beograda.

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici održano je predstavljanje knjige poljskog slavista Macieja Czerwińskog *Hrvatska. Povijest, kultura, ideje* kojem je uz autora sudjelovala Magdalena Najbar-Agičić, prevoditeljica knjige na hrvatski.

Prof. Czerwiński, pročelnik Odsjeka za slavistiku Jagelonskog sveučilišta u Krakovu ovogodišnji je laureat Nagrade Jaroslav Šidak, koju Hrvatski nacionalni odbor za povijesne znanosti i Društvo za hrvatsku povijesnicu iz Zagreba dodjeljuju stranom istraživaču hrvatske povijesti.

Predstavljanje knjige
Hrvatska
Povijest, kultura, ideje
Srednja Europa

Sudjeluju:
Maciej Czerwiński, Magdalena Najbar-Agičić, Ivo Žanić

Četvrtak, 9. svibnja 2024. od 14.00 do 14.45 sati
POZORNICA I.
Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Hrvatske bratske zajednice 4, Zagreb

Program financijski pomoglo Veleposlanstvo Republike Poljske u Zagrebu.

FESTIVAL POVIJESTI

POLSKIE TOWARZYSTWO KULTURALNE
POLJSKA KULTURNA UDRUGA

Wystawy fotografii Pawła Kuli

Przesilenie

Terminem „przesilenie” określa się między innymi astronomiczne zjawisko, podczas którego Słońce dociera do skrajnej pozycji na niebie. To punkt zwrotny cyklu, w którym zawiera się istnienie żywych istot, w tym i naszego gatunku. Większość społeczności żyjących na naszej planecie odprawia ceremonie związane z tym momentem. Rytuály przesilenia zimowego na półkuli północnej często dotyczyły symbolicznej przemiany, końca starego i początku nowego świata. Fotografie *Przesilenie* to rodzaj uczestnictwa w tym procesie. Cykl powstał podczas wyjątkowo mroźnej zimy i został zrealizowany we współpracy z Marią Kulą.

Granica

Zwiedzający mogli także zobaczyć fotografie tego samego autora związane z projektem *Granica*. Są to zdjęcia panoramiczne granicy polsko-niemieckiej, tworzone klasyczną metodą łączenia ujęć, a nie tylko za pomocą zdjęcia panoramicznego. Przez granicę tę przepływają głównie rzeki. Część granicy stanowi ląd, a w poprzednich okresach granica ta była niezwykle silnie strzeżona. Wszystko się zmieniło, gdy Polska przystąpiła do Strefy Schengen i granica stała się całkowicie wolna. Zmieniła swój charakter. Osoby, które przedtem nie mogły się do niej zbliżyć, teraz mogły nagle tam przejść, co zmieniło charakter i krajobraz pogranicza. Wystawę można było obejrzeć od 15 maja do 25 czerwca 2024 r.

Izložbe fotografija Pawela Kule

Mijena

Riječ *przesilenie* na poljskom znači promjena, mijena, ali i solsticij, astronomski fenomen kada Sunce tijekom godine doseže krajnje točke na nebu. To je prekretnica u ciklusu, u postojanju živih bića, uključujući i našu vrstu. Većina ljudskih zajednica na planetu osmislila je ceremonije povezane s tim trenutkom. Ritualni vezani uz zimski solsticij na sjevernoj hemisferi često su označavali simboličnu transformaciju, kraj starog i početak novog svijeta. Fotografije te promjene način su sudjelovanja u tom procesu. Ciklus je nastao tijekom izrazito hladne zime i realiziran je u suradnji s Marijom Kulom.

Granica

Posjetitelji su mogli vidjeti i fotografije istoga autora vezane uz projekt *Granica*. To su panoramske fotografije poljsko-njemačke granice nastale klasičnom metodom spajanja, a ne samo pomoću panoramskog kadra. Tom poljsko-njemačkom granicom protječu uglavnom rijeke. Dio granice je kopneni te je u prethodnom razdoblju ova granica bila nevjerojatno jako čuvana. Sve se to promijenilo kada je Poljska ušla u schengenski prostor i granica je postala sasvim slobodna. Ona je promijenila svoj karakter. Ljudi koji joj se nisu mogli približiti odjednom su ondje mogli šetati što je promijenilo karakter i krajolik te granice. Izložbu se moglo razgledati od 15. svibnja do 25. lipnja 2024. godine.

Fot. NIP.

POLSKIE TOWARZYSTWO KULTURALNE
POLJSKA KULTURNA UDRUGA

Wykład pt. *Wielki przewrót 1989 r. w Polsce i jego znaczenie dziś*

Z okazji 35 rocznicy pierwszych (częściowo) wolnych wyborów w Polsce, które odbyły się 4 czerwca 1989 r., w środę 12 czerwca 2024 r. o godz. 19:00 w siedzibie prof. Magdalena Najbar-Agičić wygłosiła wykład pt. *Wielki przewrót 1989 r. w Polsce i jego znaczenie dziś*.

Predavanje pod naslovom *Veliki preokret 1989. u Poljskoj i njegovo značenje danas*

Povodom 35. godišnjice prvih (djelomično) slobodnih izbora u Poljskoj 4. lipnja 1989. godine, u srijedu 12. lipnja 2024. godine u 19:00 sati u sjedištu PKU „M. Kopernik“ predavanje *Veliki preokret 1989. u Poljskoj i njegovo značenje danas* održala je prof. dr. sc. Magdalena Najbar-Agičić.

Fot. M. Vračić.

Zakończenie roku szkolnego

W dniu 15 czerwca 2024 r. w Polskiej Szkole odbyło się uroczyste zakończenie roku szkolnego 2023/2024. Na uroczystości jak zwykle nie zabrakło rodziców, przybyła również konsul RP, Emilia Bala, która wręczyła nagrody książkowe dla najlepszych uczniów. Z nieukrywanym wzruszeniem żegnano klasę 8, która przygotowała prezentację podsumowującą lata spędzone w szkole. Po części artystycznej w wykonaniu uczniów oraz po rozdaniu nagród i świadectw, każdy mógł sobie zrobić pamiątkowe zdjęcie w fotobudce oraz poczęstować się smakołykami przygotowanymi przez rodziców.

Završetak školske godine

U Poljskoj školi 15. lipnja 2024. godine održan je svečani završetak školske godine 2023./2024. Svečanosti su, kao i obično, bili nazočni roditelji te konzulica Republike Poljske Emilia Bala koja je najboljim učenicima uručila nagrade u knjigama. S neskrivenim su se emocijama učenici oprostili od 8. razreda, koji je priredio i prezentaciju o godinama koje su proveli u školi. Nakon umjetničkog dijela programa, koji su izveli učenici, te podjele priznanja i zahvalnica, svi su se mogli fotografirati za uspomenu u foto kabini i pojesti delicije koje su pripremili njihovi roditelji.

Marek Stanojević

Kronika wydarzeń

Zdjęcia z archiwum Polskiej Szkoły.

POLSKIE TOWARZYSTWO KULTURALNE
POLJSKA KULTURNA UDRUGA

Veliki preokret 1989. u Poljskoj i njegovo značenje danas. Povodom 35. godišnjice prvih (djelomično) slobodnih izbora u Poljskoj 4. lipnja 1989. godine¹

1. dio: Okrugli stol i kraj komunizma u Poljskoj

Godina 1989. važna je razdjelnica europske povijesti, iako je njezin značaj različit za razne dijelove Europe, pa i pojedine države. Svakako je važna za cijeli kontinent s obzirom na globalne implikacije krize, a onda zbog propasti komunističkih režima u zemljama Istočnog bloka. Raspad Sovjetskog Saveza i Varšavskog ugovora značio je kraj Hladnog rata i početak posve novog razdoblja svjetske povijesti što je donijelo promjenu za sve. Ipak, zasigurno je važnost 1989. veća kada govorimo o zemljama iza „željezne zavjese“, dakle za zemlje Istočnog bloka jer u njihovom slučaju nije se radilo samo o međunarodnoj politici u svjetskim razmjerima već i o odnosima sa susjednim državama. U njihovom se slučaju radilo i o vrlo osjetnoj promjeni u unutarnjoj politici i o velikom preokretu na razini svakodnevnog života. Neki istraživači ističu da su tek promjene 1989. donijele definitivno brisanje najznačajnijih posljedica Drugoga svjetskog rata za Srednjoistočnu Europu.

Gore spomenute promjene potrajale su naravno nešto dulje od same 1989. godine. Za definitivni kraj hladnoratovskog razdoblja valja uzeti kraj 1991. godine i službeno dokidanje Varšavskog ugovora. Ipak, sve je to definitivno krenulo 1989. te – iako je u tom trenutku teško bilo predviđati konačni ishod i brzinu promjena – one su postale vrlo izgledne. Stoga, nije neobično da se upravo 1989. uzima kao kraj kratkog 20. stoljeća, a 1990-e uzimaju kao dio novog poglavlja u povijesti čovječanstva. Već je suvremenici tih promjena bilo jasno kako se radi o revolucionarnim promjenama.

Kada je u pitanju Poljska, promjene u toj zemlji definitivno su bile početak lavine koja je uslijedila. Bile su to posljedice unutrašnje i vanjskopolitičke situacije Poljske koja je svoje ishodište imala u posljedicama Drugoga svjetskog rata. Pohod Crvene armije prema Berlinu u posljednjim etapama rata te politika ustupaka zapadnih saveznika prema Sovjetskom Savezu (čega je simbolom postala Jalta) imale su za Poljsku dalekosežne konsekvence: značajne promjene granica i ulazak u sovjetsku zonu utjecaja, a posljedično i uspostavu komunističkog režima. Komunisti nisu imali u zemlji većeg utjecaja što je velikim dijelom bila posljedica tradicionalnog osjećaja ugroženosti od strane Rusije za poljsku naciju, a što je bio izravni rezultat povijesnih iskustava 19. stoljeća. Taj je utjecaj bio limitiran i snažnim utjecajem Katoličke crkve u poljskom društvu. Stoga je dolazak komunista na vlast u Poljskoj bez izravne podrške Crvene armije i NKVD-a bio nezamisliv.

Situacija u zemlji te razina političkog pritiska i brutalnost režima mijenjali su se tijekom vremena. Kao i druge komunističke zemlje, Poljska je prolazila kroz razdoblja jačanja i slabljenja oboje, a od ostalih zemalja bloka (pa i Jugoslavije, koja ovdje predstavlja zaseban slučaj ali ipak uz dosta sličnosti s ostalim zemljama pod vlašću komunista) razlikovala ju je s jedne strane snaga antikomunističke opozicije te, s druge strane, dubina ekonomske krize izazvane neefikasnošću gospodarskog sistema, koja je prvu dodatno snažila. S dolaskom krize potkraj 1970. postalo je jasno da su se komunističke vlasti pokazale nesposobnima da ostvare jedno od svojih temeljnih obećanja masama: blagostanje za široke slojeve. Samo je to moglo opravdati nedostatak demokracije i položaj ovisnosti od Sovjetskog Saveza,

1 Tekst je nastao na temelju autoričina članka „1989: «Great Turning Point» or «Rotten Compromise». Poles' Memory of the Collapse of the Communist System“, objavljenog u *STORIA E PROBLEMI CONTEMPORANEI*, vol 85/2020, s. 9-26.

dakle, ostvarenje blagostanja dalo bi vlasti Poljske ujedinjene radničke partije (kako se zvala komunistička partija u Poljskoj) određeni legitimitet. Na tom su ispitu komunisti pali u svim zemljama gdje su vladali, ali njihov neuspjeh u Poljskoj bio je iznimno jasan, očigledniji nego bilo gdje drugdje.

Prikazi krize Sovjetskog Saveza i Istočnog bloka općenito često za svoj početak uzimaju 1980. godinu koja je donijela jasne znakove nadolazećih problema. Razdoblje detanta završilo je, a sovjetska intervencija u Afganistanu dala je početak porastu napetosti. Olimpijske igre u Moskvi, koje su trebale biti dokaz respektabilnog položaja SSSR-a u međunarodnoj zajednici održane su uz bojkot stanovitog broja država na čelu sa SAD-om, a unutar bloka naznake problema bili su upravo događaji u najvećem sovjetskom satelitu: Poljskoj.

Neuspjeh socijalističkog gospodarstva, pored djelovanja opozicije, prvenstveno je doveo do „revolucije Solidarnosti“ 1980-1981. Nastanak Solidarnosti kao nezavisnog sindikata značio je za komunistički režim veliku opasnost jer je narušavao njegov monopol na (samozvano) reprezentiranje radničke klase, a s druge strane umanjivao je njegovu kontrolu društva. Solidarnost je – dakle – bila formalno sindikat, posve različit od onoga kakvi su postojali u komunističkim zemljama gdje su – prema Lenjinovoj formulaciji – trebali biti i bili su „transmisijska traka“ vlasti prema narodu. Ali Solidarnost je bila i mnogo više od sindikata: bio je to politički pokret, i to masovni. Broj članova Solidarnosti prije uvođenja ratnog stanja u prosincu 1981. dozeo je devet milijuna, iako nesumnjivo nisu svi članovi bili jednako politički angažirani. Da bi zaustavile gubitak kontrole, komunističke su se vlasti, a konkretno general Wojciech Jaruzelski, koji je u tom trenutku bio i premijer i generalni sekretar PURP-a, odlučile za uvođenje izvanrednog stanja i nasilno gušenje Solidarnosti. Velik broj aktivista tog sindikata je interniran, a nezavisni sindikat ponovno delegaliziran. Nakon toga, iako je u političkom smislu ponovno nametnuta kontrola Partije, komunistima nije pošlo za rukom rješavanje ekonomske krize u koju je država potonula.

Na ekonomsku situaciju u Poljskoj, ali i na međunarodni položaj Narodne Republike Poljske zasigurno je utjecala i politika Sjedinjenih Američkih Država i zemalja Zapadne Europe. Predstavnici poljskih komunističkih vlasti ignorirani su i izolirani na međunarodnim forumima, a uvođenje ratnog stanja zemlji je donijelo ekonomske restrikcije koje su utjecale na produbljivanje krize. S druge strane, poljska je opozicija uživala određenu financijsku pomoć Zapada koja je u nekim trenucima bila iznimno bitna za razvoj situacije u zemlji.

Pitanje je kako bi se razvijala situacija u Poljskoj da se polovicom 1980-ih nisu dogodile značajne promjene i u Sovjetskom Savezu vezane uz dolazak na vlast Mihaila Gorbačova. Nakon što je Gorbačov preuzeo vlast u SSSR-u 1985. godine, nakon više godina zastoja i gerontokracije, pokrenuo je reforme poznate pod nazivom *perestrojka* i *glasnost*. Na tu je odluku Gorbačova navela unutarnja politička i gospodarska kriza Sovjetskog Saveza izazvana neefikasnošću gospodarstva, a pojačana neuspjehom u hladnoratovskom nadmetanju. Gorbačovljeve reforme dovele su do raspada Sovjetskog Saveza iako im je cilj bio zapravo suprotan: trebale su spasiti SSSR. Ipak, labavljenje režima i veća otvorenost (*glasnost*) razgolitili su njegove slabosti. Kako bi uštedio snage potrebne za rješavanje unutarnjih problema, Gorbačov se odlučio na promjenu vanjske politike. Iako nije svima moglo biti odmah jasno, Sovjetski Savez nije više imao snage za eventualno discipliniranje svojih neposlušnih satelita, što je značilo odustajanje od tzv. Brežnjevljeve doktrine. Gorbačov je čak poticao vođe „bratskih“ partija i država da u svojim zemljama također provode određene reforme usmjerene na prevladavanje krize.

Kako je prolazila druga polovica 1980-ih, situacija u Poljskoj također je počela sazrijevati za promjene. One ipak nisu bile ni sigurne, niti su odmah išle u jasnom smjeru. General

Jaruzelski i njegovi suradnici postajali su sve svjesniji da bez značajnijih reformi neće moći prevladati krizu koja se odražavala i na sve lošije raspoloženje stanovništva. Bilo je jasno da potrebne reforme neće biti bezbolne za narod, a njihov uspjeh itekako ovisi o spremnosti masa da podnesu određenu žrtvu. Postoje izvori koji potvrđuju da je unutar partijskog vrha mjesecima prije promjena ovo pitanje bilo aktualna tema rasprava. Čak je formirana i posebna komisija (trojka, u koju su ušli: Stanisław Ciosek, Jerzy Urban i Władysław Pożoga) koja se bavila razradom mogućih scenarija. Promjene koje su krenule od ljeta 1988. potaknula su dva vala štrajkova u proljeće i ljeto 1988. Oni su naveli partijski vrh na potragu za novim rješenjima. Partijski vođe zaključili su da postoji potreba pregovora s predstavnicima opozicije (odnosno Solidarnosti koja je u tom času bila ilegalna) kako bi na njih prebacili dio odgovornosti za mjere koje su se morale poduzeti u cilju prevladavanja krize. Pregovori, u kojima su medijacijsku ulogu imali i predstavnici Katoličke crkve, polako su započeli u kasno ljeto 1988, a na brzini i odlučnosti dobili su krajem te godine. Opozicijska strana kao osnovni uvjet otvaranju pregovora isticala je zahtjev za ponovnom legalizacijom svoga sindikata („Nie ma wolności bez Solidarności!“). Jedan od presudnih trenutaka u tome bila je televizijska debata između Alfreda Miodowicza (službeno šefa vladinih sindikata) i Lecha Wałęse (službeno obične privatne osobe, neslužbeno – vođe opozicije) održana 30. studenoga 1988. U tom se sučeljavanju Wałęsa pokazao toliko nadmoćnim da se ekipa oko Jaruzelskog odlučila intenzivirati napore oko pridobivanja predstavnika Solidarnosti za pregovore i pristati na određene ustupke.

Prije nego što su pregovori započeli, neko vrijeme trajala su natezanja oko toga tko će konkretno biti član opozicijske delegacije (komunisti nisu pristajali na neke prijedloge Građanskog komiteta oko Lecha Wałęse, formalne organizacijske strukture osnovane 18. prosinca 1988. kao institucionalno utjelovljene opozicije). Krajem prosinca i u siječnju 1989. svoju delegaciju i smjernice za pregovore oblikovala je također vladina strana na X. plenumu Centralnog komiteta PURP-a. Ni unutar opozicije ni u vrhu Partije nije prošlo bez problema i otpora radikalnijih frakcija. Detalji nadolazećih pregovora dogovarani su između Wałęse i generala Czesława Kiszczaka, desne ruke Jaruzelskog u kompleksu Konferencijskog centra Ministarstva unutarnjih poslova u mjestu Magdalenka kraj Varšave.

Na taj su način 6. veljače 1989. godine započeli tzv. pregovori Okruglog stola, za koji su sjeli predstavnici vladajućih (29 osoba) i Solidarnosti (26 osoba) te predstavnici Crkve (2 predstavnika Katoličke crkve i 1 predstavnik Evangeličko-augsburške crkve, i predsjednik Ekumenskog vijeća) kao neka vrsta medijatora. Izrađen je i poseban komad namještaja, okrugli stol postavljen u jednoj reprezentacijskoj dvorani zgrade gdje se u to vrijeme nalazilo sjedište predsjedništva vlade Narodne Republike Poljske (danas je to predsjednička palača). Samo se manji dio pregovora u nekoliko susreta vodio za tim stolom, često prikazivanim u medijima tada i sada. Pregovori oko pojedinih detaljnih pitanja vodili su se u radnim odborima. Osim toga, u nekoliko su se navrata uža skupina predstavnika opozicije i vlasti te crkveni predstavnici susreli opet u Magdalenki kako bi se prevladao zastoj u pregovorima.

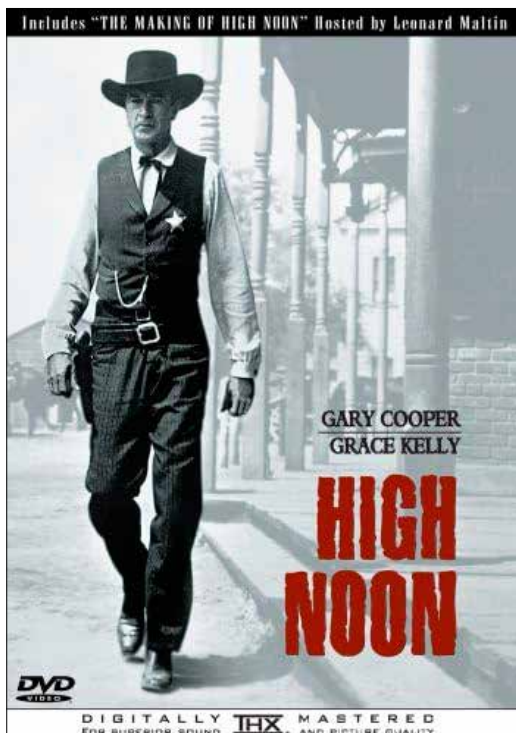
Obrady Okrągłego Stołu w 1989 r. Fot. z Wikipedia.

U skupinama se raspravljalo o mnogim pitanjima, od mladeži, pravosuđa, poljoprivrede, financija i gospodarstva, preko pitanja masovnih medija do pitanja promjena političkog sustava u zemlji. Važna tema kojoj je posvećeno mnogo vremena za Okruglim stolom, a koja se kasnije pokazala malo relevantna, bila je diskusija oko sindikalnog pluralizma.

Najznačajnija tema je zasigurno bila ona vezana uz političke promjene u Poljskoj. Raspravljalo se o uvođenju funkcije predsjednika države i o njegovim ovlastima (što je bilo važno s obzirom na to da se predviđalo kako će tu funkciju preuzeti gen. Wojciech Jaruzelski), te obnovi Senata – gornjeg doma poljskog parlamenta. Ključno je pitanje bilo određivanje pravila provođenja izbora oko čega se ubrzano raspravljalo s obzirom da su komunisti planirali provesti izbore u prvoj polovici lipnja, a to je značilo da odgovarajući zakoni moraju biti prihvaćeni još tijekom ožujka. Pregovori su bili napeti i neizvjesni, a u međuvremenu su se događali i zastoji koji su prijetili potpunim prekidom pregovora. U konačnici je dogovoreno da će se izbori za Sejm održati tako da će 65% zastupničkih mjesta biti rezervirano za PURP i njegove satelitske stranke a 35% prepušteno slobodnim izborima, te da će izbori za Senat biti potpuno slobodni. Vladajući su se žurili s organizacijom izbora smatrajući da je opozicija nespremna i da će ovo ubrzanje ići u njihovu korist. Dakako, računali su da će osim garantiranih 65% zastupničkih mjesta osvojiti i mnoge od onih koji su se našli na slobodnim izborima. Ta je njihova računica proizlazila iz dominacije Partije u medijima. Za Okruglim stolom je doduše dogovoreno da će opozicija moći pokrenuti svoje tiskovine i da će dobiti (ograničeni) pristup elektronskim medijima. Dogovorena je i dodjela papira za opozicijske novine (što je bilo važno zbog manjkova u opskrbi papirom na tržištu). Ipak, pristup medijima vladajuće i opozicijske strane bio je neusporediv.

Pregovori Okruglog stola završili su službeno navečer 5. travnja 1989. godine uz izravni televizijski prijenos. Kako je tada konstatirano, ovi su pregovori trebali biti početkom „puta prema parlamentarnoj demokraciji“, a zadaća parlamenta koji je trebao uskoro biti biran bila je izrada i prihvaćanje „novog, demokratskog ustava“.

U góry plakaty wyborcze z 1989 r. Na dole okładka DVD z plakatem z filmu *W samo południe* i plakat Solidarności.

Paralelno je došlo do usijanja atmosfere i provođene su razne akcije određenih oporbenih skupina, pa i onih radikalnih i nesklonih kompromisu. Aktivni su bili i studenti, posebno u Krakovu gdje su organizirani prosvjedi i ulični hepeninzi koji su često završavali okršajima s milicijom. Stalno su bili prisutni i štrajkovi vezani uz vrlo lošu ekonomsku situaciju. U tom su ozračju završili pregovori i započele su pripreme za izbore, na kojima je opozicija okupljena oko Lecha Wałęse i njegova Građanskog komiteta krenula s jedinstvenom listom i skromnom, ali jedinstvenom predizbornom kampanjom. Iz kampanje su posebno upamćena dva plakata. Prvi je jedinstveno grafičko rješenje za plakate oporbenih kandidata na kojim se svaki od kandidata pojavljivao na fotografiji s Lechom Wałęsom, čime je Wałęsa legitimirao često široj javnosti slabo poznate osobe. Na drugom plakatu upotrijebljena je slika Garyja Coopera s plakata za film „Točno u podne“ („High Noon“). Cooperu je na reveru dodana prepoznatljiva značka Solidarnosti, a tekst ispod slike glasio je „4. lipnja 1989. Točno u podne“. Iako tako lakonski, ovaj je plakat bio zapravo vrlo eksplicitni poziv na odmjeravanje snaga na izborima. S druge strane, predizborna kampanja vladajućih bila je mlaka i temeljena na sloganu „S nama je sigurnije“. Bilo je jasno da Partija ne nudi rješenja za duboku krizu u kojoj se nalazila zemlja, već samo računa na podršku onih koji se pribojavaju neizvjesne budućnosti. Štoviše, vladina strana je napravila i taktičku grešku nudeći po više od jednog kandidata za mjesta koja su joj bila garantirana. To je dovelo do disperzije glasova i potrebe ponavljanja izbora u drugom krugu za veliki broj partijskih kandidata, što je za njih značilo i svojevrsno poniženje, jer su kandidati Solidarnosti izabrani već u prvom krugu.

Dana 4. lipnja 1989. godine, na isti dan kada je u Pekingu na Trgu Tiananmen u krvi završio pokušaj da se na put reformi gurne Kina, u Poljskoj su održani za Okruglim stolom dogovoreni izbori (odnosno njihov prvi krug). Iako je to iz današnje perspektive teško shvatiti, njihov se ishod u tom trenutku činio posve neizvjesnim. Ni vladajući, ni opozicija nisu računali s time da će to biti početak lavine kakva je u narednim mjesecima pomela komunističke režime u zemljama Istočnog bloka. Optimisti među ljudima oko Wałęse računali su na to da će izbori iz lipnja 1989. biti tek skromni početak polaganog puta prema demokratizaciji. Dolasku na vlast nadali su se tek nakon narednih parlamentarnih izbora za četiri godine. Ipak, neočekivana pobjeda Solidarnosti, odnosno posvemašnji poraz komunista, u narednim tjednima doveli su velikog preokreta na političkoj sceni u Poljskoj. Odjednom je upitna postala poslušnost koalicijskih partnera komunista koji su mandate dobili iz vladine kvote, a time je upitan postao i izbor generala Jaruzelskog za predsjednika, kao i sastav buduće vlade.

Sve se događalo u još uvijek prilično nejasnoj međunarodnoj situaciji, u trenutku kada se vlast komunista u ostalim zemljama Istočnog bloka (izuzev donekle u Mađarskoj) i u SSSR-u činila postojanom, a Zapad (poglavito SAD) bio zabrinut oko budućnosti Gorbačovljevih reformi. Ta je zabrinutost bila razlog zbog kojeg su – paradoksalno – američke vlasti u narednim tjednima nastojale zaustaviti radikalne promjene u Poljskoj, te osigurati stabilnost izborom Jaruzelskog za predsjednika. Iznenađni posjet američkog predsjednika Georga Busha starijeg Poljskoj početkom srpnja 1989. godine značio je stoga ne samo podršku Wałęsi i Solidarnosti, već i podršku umjerenim promjenama i ostanku Jaruzelskog na čelu države. U konačnici je postignut kompromis poznat pod nazivom „vaš predsjednik, naš premijer“ (što je preuzeto iz naslova članka Adama Michnika objavljenog 3. srpnja na stranicama *Gazete Wyborcze*): general Jaruzelski izabran je 19. srpnja u parlamentu za predsjednika države, ali je 12. rujna potvrđena vlada Tadeusza Mazowieckog, koji je na taj način postao prvi nekomunistički premijer. U vladi Mazowieckog bilo je još ministara iz stare, komunističke vlasti, ali je u tom trenutku vlast u Poljskoj zapravo izmaknula komunistima. Daljnjim ubrzanim promjenama doprinijeli su događaji u drugim zemljama iza

BIBLIOTEKA

Od 2013 r. w Polskim Towarzystwie Kulturalnym „M. Kopernik” działa biblioteka przeznaczona głównie dla naszych członków, którzy wpisując się do PTK automatycznie zyskują prawo korzystania z naszych zbiorów. Zapisać się i korzystać z biblioteki mogą również osoby spoza organizacji. Biblioteka liczy ok. 3000 egzemplarzy i są to przede wszystkim książki w języku polskim oraz literatura polska przetłumaczona na język chorwacki. W księgozbiorze przeważają najnowsze wydania współczesnej literatury polskiej i obcej jak również literatura popularno-naukowa oraz książki dla dzieci i młodzieży.

Aby ułatwić naszym czytelnikom wybór lektury, proponujemy w każdym kolejnym wydaniu czasopisma kilka tytułów. Zachęcamy do czytania i zapraszamy do naszej biblioteki.

Joanna Kuciel-Frydryszak, *Chłopki* – Opowieść o naszych babkach **Wydawnictwo Marginesy** **Warszawa 2023**

Rzadko zdarza się, żeby literatura non-fiction przyciągnęła taką liczbę czytelników jak książka *Chłopki, opowieść o naszych babkach* Joanny Kuciel-Frydryszak, laureatki nagrody Bestsellery Empiku w 2023 r. w kategorii literatury faktu. Autorka popularnej publikacji *Służące do wszystkiego*, znajdującej się na liście dziesięciu najważniejszych książek 2018 r., tym razem zajmuje się kobietami, które pozostały na wsi. *Chłopki* to przejmująca książka i dokument niewiarygodnie ciężkiego życia naszych prababek i babek. Daje głos wiejskim kobietom, harującym od świtu do nocy, walczącym o siebie, o przetrwanie, ale przede wszystkim bezgranicznie oddanym rodzinie, żyjącym w nieprawdopodobnie ciężkich warunkach, w biedzie i głodzie. Jak mówi autorka, *Chłopki* upominają się o kobiety zapracowane i niedocenione. Te „nieistotne”, zbędne, od których jednak bardzo wiele zależało. Następne pokolenia mają wiele do zawdzięczenia ich zaangażowaniu i sile ich walki o przetrwanie. Autorka opowiada historie z okresu międzywojennego w Polsce, a więc nie tak bardzo odległych. To rzeczywiście historia o naszych babkach i prababkach. Informacje czerpała z dokumentów etnograficznych, rozmów, listów, archiwów, a więc nie mamy do czynienia z fikcją i może dlatego książka robi takie ogromne wrażenie na czytelnikach. Może dlatego czyta ją nie tylko środowisko akademickie, ale bardzo szerokie kręgi czytelników. Wydana została w wielkim nakładzie 325 tysięcy egzemplarzy i bije rekordy na liście książek, na które w bibliotekach w kolejce czekają setki osób. Niektórzy krytycy twierdzą, że powinna być lekturą obowiązkową, bo dopiero po jej przeczytaniu możemy zrozumieć współczesną Polskę, nasze babki i prababki, stereotypy przekazywane z pokolenia na pokolenie, więc mocno zakorzenione. To wspaniała i niezwykle poruszająca książka mówiąca o kobietach marzących po prostu o własnym łóżku, o butach, które oznaczają wolność, bo pozwalają pójść do szkoły, o walce o przetrwanie w patriarchalnym i kastowym społeczeństwie.

Niedawno w dziale *W Naszej Bibliotece* przedstawiliśmy książkę autorstwa antropologa kultury, Kacpra Pobłockiego pt. *Chamstwo*, opisującą historię polskich chłopów i chłopek, przemilczaną historię polskiej wsi pańszczyźnianej, burzącą zmitologizowaną historię tzw. Rzeczypospolitej Szlacheckiej. Joanna Kuciel-Frydryszak pisze o czasach, które są nam bliższe. Zarówno ona, jak i Kacper Pobłocki – choć twierdzą, że to zupełny zbieg okoliczności – cytują na wstępie wspaniałą wiersz Anny Świrszczyńskiej, aktualny zarówno w czasach Rzeczypospolitej Szlacheckiej, w okresie międzywojennym i niestety czasami i dzisiaj. *Chłopki* to książka warta przeczytania, warto jednak pamiętać, że przedstawia obraz nieco jednostronny, życie na wsi miało i jasne barwy, istnieli też bogaci chłopcy.

CHŁOPKI

OPOWIEŚĆ O NASZYCH BABKACH

JOANNA KUCIEL-FRYDRYSZAK

MARGINESY

POLSKIE TOWARZYSTWO KULTURALNE
POLJSKA KULTURNA UDRUGA

MIKOŁAJ
KOPERNIK

Chłopka

*Dźwiga na plecach
dom, ogród, pole,
krowy, świnie, cielęta, dzieci.*

*Jej grzbiet dziwi się,
że nie pęknie.
Jej ręce dziwią się,
że nie odpadną.
Ona się nie dziwi.*

*Podpiera ją jak krwawy kij
umarła harowaczka
jej umarłej matki.
Prababkę
bili batem.*

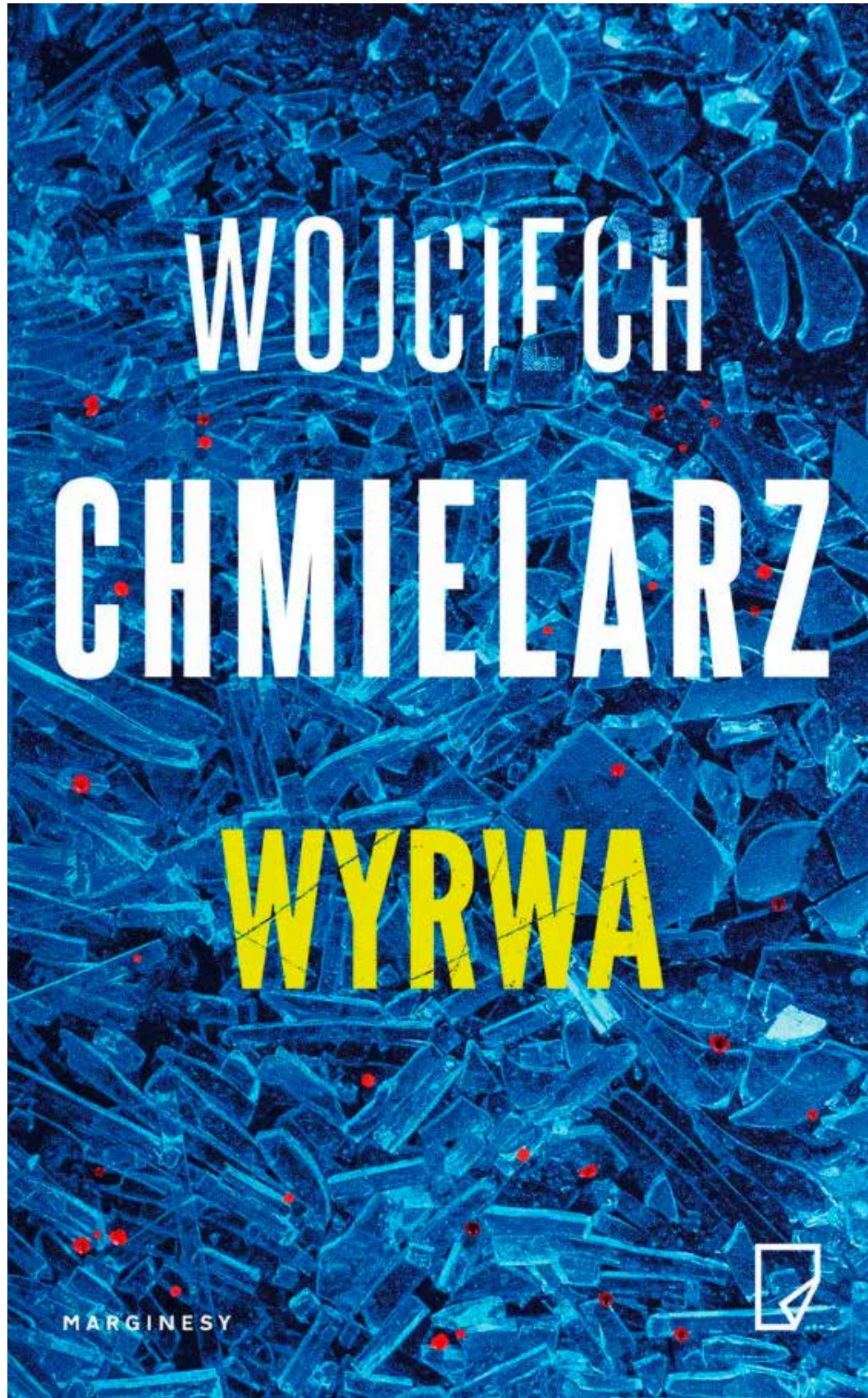
*Ten bat
błyszczący nad nią w chmurze
zamiast słońca.*

Anna Świrszczyńska

Wojciech Chmielarz, Wyrwa
Wydawnictwo Marginesy
Warszawa 2020

Wojciecha Chmielarza znamy jako dziennikarza, ale przede wszystkim jako autora nagradzanych bestsellerowych kryminalnych powieści. Na wakacje polecamy lekturę, którą przeczyta się jednym tchem. *Wyrwa* to znakomity thriller psychologiczny i trudno zdecydować czy bardziej wciąga nas zagadka kryminalna pełna zaskakujących zwrotów sytuacji czy powikłania psychologiczne głównych dobrze skonstruowanych postaci. Główny bohater dowiaduje się o śmierci żony, która zginęła w wypadku samochodowym, ale nie potrafi wyjaśnić dlaczego doszło do tego w miejscu, w którym w ogóle nie powinna była być. Pytania zaczynają się mnożyć, zagadka staje się coraz bardziej skomplikowana i coraz bardziej wciągająca. To nie tylko thriller, ale i historia splątanych uczuć, która kończy się zupełnie, ale to zupełnie nieoczekiwaną puentą jak przystało na dobry kryminał psychologiczny. Polecam *Wyrwę* miłośnikom tego gatunku, a jeśli się spodoba, to w naszej bibliotece mamy inne powieści Wojciecha Chmielarza, np. świetny cykl kryminalny o policjancie, Jakubie Mortce.

Jolanta Sychowska Kavedžija

MARGINESY

POLSKIE TOWARZYSTWO KULTURALNE
POLJSKA KULTURNA UDRUGA

Erasmus w Hiszpanii

Prawie każdy student chce doświadczyć życia „na Erasmusie”. Ja też tego chciałam. Jestem studentką 5 roku filologii hiszpańskiej i polskiej na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Zagrzebskiego. Myślę, że wszyscy są bardzo podekscytowani przed wyjazdem, ale czy można sobie wyobrazić podekscytowanie studenta języka obcego? Erasmus to wyjątkowa szansa na doskonalenie języka, którego chcemy się naprawdę nauczyć. Podczas pobytu w danym kraju możemy przebywać wśród rodzimych użytkowników języka, poznać ich język codzienny, potoczny, czego nie da się zrobić, mając do dyspozycji same słowniki.

Mimo że uczę się dwóch języków: polskiego i hiszpańskiego, zdecydowałam się na Erasmusa w Hiszpanii. Nigdy wcześniej tam nie byłam, więc był to dla mnie logiczny wybór. Otrzymałam stypendium na wymianę w Vigo. Biorąc pod uwagę, że jestem studentką lingwistyki, byłam zachwycona lokalizacją. Chodzi o Galicję, gdzie oprócz hiszpańskiego drugim językiem urzędowym jest także galicyjski. Poza tym, miasto Vigo położone jest niedaleko granicy z Portugalią, więc bardzo się ucieszyłam, że będę się mogła przekonać o tym, jak wygląda spotkanie tych dwóch języków.

Kiedy przyjechałam na miejsce, byłam zachwycona. Pierwsze rzuciło mi się w oczy to, że miasto było bardzo czyste i nie dało się znaleźć na ziemi ani jednego papierka, śmiecia czy odpadka. Ucieszyło mnie, że tak bardzo ceni się tam przyrodę. Około 40 minut łodzią z Vigo znajdują się, trochę zapomniane, wyspy Cíes z parkiem narodowym, w którym można podziwiać dziką przyrodę. Fascynujące jest to, że nigdzie nie ma tam koszy na śmieci, a ludzie i tak przestrzegają zasad czystości. Regulamin jest taki, że turyści niczego nie mogą zostawić na wyspie, a wszystko co przyniosą ze sobą, muszą zabrać z powrotem, np. puste butelki po wypitej wodzie i opakowania po posiłkach. Na wyspach żyją liczne skupiska mew, przed którymi ostrzegali nas mieszkańcy Vigo. Mówiono o nich jeszcze przed lądowaniem samolotu, a pierwszym znakiem, który można zobaczyć na wyspach, jest znak ostrzegawczy przed mewą. Surowo zabrania się ich karmienia, ponieważ są bardzo agresywne. Ja natrafiłam na nie dopiero, kiedy dotarłam na plażę i położyłam plecak na piasku. Od razu podeszła mewa i go otworzyła. Chciałam ją odgonić, ale natychmiast podeszły dwie kolejne. Nie wierzyłam, że coś takiego jest możliwe, ale nauczyłam się, że należy ufać ludziom, gdy tak bardzo coś podkreślają. Później mewy zaatakowały dzieci jedzące lody. Rodzice bardzo się przestraszyli i próbowali je przegonić, jednak mewom w końcu udało się ukraść lody.

Vigo, ze względu na swoją lokalizację, jest idealną bazą do zwiedzania Portugalii, dlatego wraz z przyjaciółką postanowiłyśmy pojechać na cztery dni do Porto. Powiedzieć, że to miasto jest piękne, to zdecydowanie za mało. Ciekawe jest i to, że Portugalczycy często wolą Porto od Lizbony. Chociaż wtedy wydawało nam się, że jesteśmy przyzwyczajone do deszczu, który nieustannie pada w Vigo, w Porto doszliśmy do zupełnie innego wniosku. Oczywiście nie miałyśmy szczęścia do pogody. Muszę przyznać, że nigdy nie widziałam tak dużej ilości deszczu. Podczas zwiedzania miasta przewodnik powiedział nam, że w Porto rocznie spada aż 1200 litrów deszczu. Dla porównania w Londynie spada 700 litrów deszczu rocznie. Ta informacja mnie zaintrygowała i musiałam ją zapisać.

Warto także wspomnieć o popularnej w Hiszpanii trasie pielgrzymkowej „Camino de Santiago”. Każdy pielgrzym otrzymuje specjalny paszport pielgrzyma. Po drodze znajdują się stacje, na których można zdobyć pieczętkę pamiątkową, poświadczającą przejście danego odcinka drogi. Celem podróży jest dotarcie do miasta Santiago de Compostela, oddalonego od Vigo o około 90 kilometrów. Choć nie zdecydowałam się na pielgrzymkę, to oczywiście odwiedziłam Santiago, które jest małym miasteczkiem, emanującym niezwykłym spokojem.

Bilbao

Granada

Alhambra, Granada

Málaga

Podróże nie tylko po Polsce

Odwiedziłam także północ kraju – Kraj Basków. Konkretnie Bilbao, San Juan de Gaztelugatxe i San Sebastián. To wspaniałe miejsca, pełne zieleni, w których ludność zajmuje się głównie hodowlą zwierząt.

Podczas mojego pobytu w Hiszpanii odbył się tzw. „Puchar Króla” czyli „Copa del Rey”, a w tym roku zwycięzcą był klub Athletic Bilbao. Chyba nie muszę mówić, jak wielka euforia panowała w Bilbao, gdyż jak wiemy piłka nożna jest „najważniejszą rzeczą drugorzędną” na świecie.

Przed powrotem do Chorwacji postanowiliśmy odwiedzić jeszcze południe Hiszpanii – Andaluzję. Zaczęliśmy od Sewilli. Piękno miasta i jego atmosfera są nie do opisania. Ludzie są niezwykle mili i pozytywni. Cały czas śpiewają i tańczą. Odwiedziliśmy m.in. pałac Alcázar. Przez miasto przejeżdżają konie i powozy, a wzdłuż dróg rosną drzewa pomarańczowe. Sewilla to najpiękniejsze miasto jakie widziałam. Następnie udaliśmy się do Granady, gdzie w pierwszym rzędzie udaliśmy się do pałacu Alhambra. Jest to jeden z najbardziej imponujących przykładów architektury mauretańskiej. Potem pojechaliśmy do Málagi. Wspięliśmy się na twierdzę Alcazaba i zamek Gibralfaro. To najwyższy punkt miasta, ale mimo ogromnego upału udało nam się wejść na szczyt i naprawdę było warto, ze względu na piękne widoki.

Jeśli chodzi o edukacyjną część Erasmus, to muszę stwierdzić, że wszystko było dla mnie niezwykle. W Chorwacji mamy naprawdę dobrych profesorów, ale relacje między profesorami a studentami w Hiszpanii są inne od tego, do czego jestem przyzwyczajona. Studenci zwracają się do profesorów po imieniu i na „ty”. Prowadzący nie spieszą się z zajęciami, aby dokończyć wykład, ale poświęcają tyle czasu, ile potrzeba, aby wszyscy studenci doskonale wszystko zrozumieli.

Naprawdę rozumiem, dlaczego tak wiele osób zgłasza się do programu Erasmus. Oprócz nauki i szkoleń, daje on także możliwość podróżowania i poznawania różnych kultur i ludzi. Cały wyjazd ogromnie mnie wzbogacił, ponieważ głębiej poznałam interesującą mnie kulturę, udoskonaliłam swoją znajomość hiszpańskiego i poznałam wspaniałych ludzi. Polecam każdemu studentowi przynajmniej jeden wyjazd na Erasmusa (do Hiszpanii, Polski czy do innego kraju), bo nic nie może się równać z tym doświadczeniem.

Karla Houdek

Porto

San Sebastián

Santiago de Compostela

Sevilla

Sevilla, Alcázar

Vigo

Wyspy Cíes

San Juan de Gaztelugatxe

Wszystkie fotografie w tekście K. Houdek.

Polskie Towarzystwo Kulturalne „Mikołaj Kopernik” w Zagrzebiu;
Poljska kulturalna udruga „Mikolaj Kopernik” u Zagrebu
10000 Zagreb, Savska 34/36, Hrvatska

Tel: 00385 1/ 49 21 919

e-mail: kopernik@kopernik.hr; rustalka@wp.pl

Strona internetowa: www.kopernik.hr

Profil na Facebooku: <https://www.facebook.com/ptkkopernik>

Uredništvo/Redakcija:

Urednica/Redaktor: Małgorzata Vražić

Članovi uredništva/Członkowie redakcji: Damir Agičić, Magdalena Najbar-Agičić, Arkadiusz Niziński, Marek Stanojević, Jolanta Sychowska-Kavedžija, Beata Winnicka-Božanović, Janina Wojtyna-Welle, Ewa Zrno

Distribucija: Poljska kulturalna udruga „Mikolaj Kopernik” u Zagrebu

Naklada: 150 primjeraka

Tisak: Banian ITC, Zagreb

Grafička oprema: Ibis grafika, Zagreb

Bilten se izdaje uz finansijsku pomoć Savjeta za nacionalne manjine RH te Udruženja Wspólnota Polska iz Ureda Ministarstva vanjskih poslova.

Biuletyn jest wydawany przy finansowym poparciu Rady do spraw Mniejszości Narodowych Republiki Chorwackiej oraz Stowarzyszenia Wspólnota Polska ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych za pośrednictwem Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”.

U broju su korišteni materijali koje su poslali članovi PKU „Mikolaj Kopernik”. Korištene fotografije i grafike su javno vlasništvo ili pripadaju PKU „Mikolaj Kopernik”, čine privatnu zbirku i ne podliježu autorskoj zaštiti. Slike koje se odnose na pojedine događaje korištene su u skladu s dogovorom s vlasnicima slika u skladu s autorskim pravom.

Informacija o zadaniu publicznym:

Informujemy, że PTK M. Kopernik otrzymało dofinansowanie ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych za pośrednictwem Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”.

Obszar/podobszar: Media polonijne

Nazwa zadania publicznego: Świat opisany po polsku – wsparcie mediów polonijnych w Europie Środkowej, Środkowo-Wschodniej, Azji i krajach byłego ZSRS.

Działanie: KOPERNIK.

W obiektywie

MAJÓWKA - JASKINIÓWKA
25.05.2024 (sobota)

BARAČEVE ŠPILE – SPELEON

7:45 - zbiórka przy autobusie, Trnjanska cesta, na tyłach filharmonii Lisinski
8:00 - ruszamy na wycieczkę
10:00 - 11:30 - zwiedzanie - BARAČEVE ŠPILE
12:00 - 13:00 - zwiedzanie - muzeum SPELEON
13:00 - obiad na terenie obiektu SPELEON
do 17:00 - zabawa i nauka na łonie natury
17:00 - podwieczorek /mini kolacja
18:00 - powrót do Zagrzebia

Cena wycieczki:
Dorośli: 30 EUR
Dzieci i młodzież: 20 EUR (dzieci z polskiej szkoły bezpłatnie)

Menu: obiad – rosół, pulpety mięsne, puree, sałata, deser
podwieczorek – chicken nuggets, frytki, sałata

Zgłoszenia do 17 maja 2024: Ewelina Kurtović, e-mail:
ewelina.kurtovic@pwn.hr, tel. 0981312155

Fot. NIP.

W następnym numerze:

- **Wystawa plakatów Ryszarda Kai**
- **Druga część artykułu pt. *Veliki preokret 1989. u Poljskoj i njegovo značenje danas***
- **Kirea Cesar, *Z historii mojej rodziny***
- **Fotoreportaż z Białegostoku**
- **Lato i wakacje w kilku odsłonach**